

**INTERNATIONAL JOURNAL OF
EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES**

IJEMS

REFEREED JOURNAL

YEAR: 3, (JULY 2025) ISSUE: 2

ISSN: 2980-2350

15/07/2025

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
YEAR: 3, VOL: 2, ISSUE: 2

Editör

Mehmet TATAROĞLU

Kapak Tasarımı

Nihat YALDIZ

Mizanpaj, Yazım ve Teknik Editörler

Doç. Dr. Ömer Faruk KADAN

ISSN NO: 2980-2350

Yayın Tarihi: 15 Temmuz 2025

Doi No

<https://zenodo.org/badge/DOI/10.5281/zenodo.10561960.svg>

License

Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası

İletişim:

+90 552 592 21 61

e – posta:

doguakdenizarastirmaları1@gmail.com

Web Adres: www.tarihburada.com

Note: All kinds of administrative, academic and legal responsibilities of the articles belong to the article authors.

PURPOSE AND SCOPE

International Journal of Eastern Mediterranean Studies is an international peer-reviewed academic journal published three times a year (January-June-December) starting from January 2024. The journal may also publish a special issue once a year. The journal is an academic journal and aims to share qualified research and review articles in all fields of History and Literature, as well as Social - Cultural Studies, with the scientific world.

The special purpose of the International Journal of Eastern Mediterranean Studies is to highlight articles related to master's and doctoral studies completed in the field of History, unlike other journals published in our country.

Its general purpose is to promote newly completed master's and doctoral studies and to organize science conversations that will highlight priority information that will enable them to participate in scientific life, and to publish these conversations on the website www.tarihburada.com.

Our magazine is a digital publication and is not in print.

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
YEAR: 3, VOL: 2, ISSUE: 2

EDITORIAL BOARD		
Abay Kabakbayevich	DUISEN BAYEV	Kazakistan
Abdulqodir TOSHQULOV		Özbekistan
Adem ÇALIŞKAN		Türkiye
Ahmet Haşimi		Türkiye
Ali TOPÇUK		Azerbaycan
Arpad HORNYAK		Macaristan
Ateş AHMETLİ		Almanya
Aynur KHUZHAKHMETOV		Başkurdistan
Ayşe ZAMACI		Türkiye
Bahar Bahridinovna	TÖRAYEVA	Özbekistan
Bekezhan A. AKHAN		Kazakistan
Ercan YÜCEL		Türkiye
Evangelia BALTA		Yunanistan
Galip SAYILOV		Azerbaycan
Gulnoz KHALİYEVA		Özbekistan
Gülniz SATTAROVA		Özbekistan
Gülşen EMİNOVA		Azerbaycan
Haydar ÇORUH		Türkiye
Hüseyin BEYOĞLU		Irak
Igor Viktorivich TURİTSYN		Rusya
İlhami YURDAKUL		Türkiye
Kakajan JANBEKOV		Türkmenistan
Mehmet Yaşar ERTAŞ		Türkiye
Metin Ziya KÖSE		Türkiye
Moslem SARBAST		Macaristan
Muhtar MIROV		Kazakistan
Murat ULUSKAN		Türkiye
Naile HÜSEYNOVA		Azerbaycan

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
YEAR: 3, VOL: 2, ISSUE: 2

Necat KEVSEROĞLU	Irak
Nihat YALDIZ	Türkiye
Nübar HAKİMOVA	Azerbaycan
Obidjon SOFİYEV	Özbekistan
Oktaj HASANİ	Kosova
Radık GALİULLİN	Tataristan
Rahimmammet KÜRENOV	Türkmenistan
Redzeb SKRİJELJ	Serbia
Roza Zh. KURMANKULOVA	Kazakistan
Sanobar TO'LAGANAOVA	Özbekistan
Selim BEZERAJ	Kosova
Seyfeddin RZASOY	Azerbaycan
Svetlana Petrovna ANZOROVA	Rusya
Ülkü ÇALIŞKAN	Türkiye
WANG XU	Çin

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
YEAR: 3, VOL: 2, ISSUE: 2

İÇİNDEKİLER

06 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMLERİNDE 48-60 AYLIK ÇOCUKLAR ARASINDA DEPREMİN ETKİLERİNİN İNCELENMESİ	9
CİHAT İSTEKLİ	9
BİR KENTİN HAFIZASINDA KAYBOLAN ZAMAN DEPREM, GÖÇ VE KOLEKTİF BELLEK ÜZERİNDEN ANTAKYA’NIN KÜLTÜREL SÜREKLİLİĞİ.....	23
MUSTAFA KOCAOĞLU	23
6 ŞUBAT KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMLERİN ADANA’DA DEPREMİ YAŞAYAN İNSANLAR ÜZERİNDEKİ SOSYOLOJİK ETKİLERİ	35
İREM KÜBRA KEÇELİ	35

SAYIDA GÖREV ALAN HAKEMLER

Ahmet ÇAPARLAR

Hasan ATEŞ

Rahime DENİZ

Mehmet AÇAR

Levent TAHİROĞLU

İbrahim KURT

INTERNATIONAL JOURNAL OF EASTERN MEDITERRANEAN STUDIES
REFEREED JOURNAL
ISSN NO: 2980-2350
YEAR: 3, VOL: 2, ISSUE: 2

DERGİNİN TARANDIĐI İNDEXLER

Bu dergideki Makaleler Avrupa BirliĐi İndeksi

OpenAIRE

<https://zenodo.org/record/8190171>

ve Index Copernicus tarafından indekslenmektedir.

Dizine eklendi

 OpenAIRE

Topluluklar

 Ulusallararası Doğu Akdeniz Araştırmaları Dergisi

Detaylar

DOI
DOI [10.5281/zenodo.10166009](https://doi.org/10.5281/zenodo.10166009)

Kaynak tipi
Günlük

Yayımcı
Zenodo

Yayınlanan
Ulusallararası Doğu Akdeniz Araştırmaları Dergisi,
ISSN: 2980-2350, 2023.

INDEX COPERNICUS ICI World of Journals ICI Journals Master List ICI World of Papers

Sorting

Search Results

 Journal title: International Journal of Eastern Mediterranean Studies
ISSN: 2980-2350
GICID: n/d
Country / Language: TR / n/d
Publisher: n/d
Deposited publications: 0 > Full text: 0% | Abstract: 0% | Keywords: 0% | References: 0%

**6 ŞUBAT KAHRAMANMARAŞ MERKEZLİ DEPREMLERİN ADANA'DA
DEPREMİ YAŞAYAN İNSANLAR ÜZERİNDEKİ SOSYOLOJİK ETKİLERİ**

***İrem Kübra KEÇELİ**

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Makale Gönderme Tarihi: 28.05.2025

Makale Kabul Tarihi: 15.07.2025

Atıf:

Keçeli, İ. K. (2025). "6 Şubat Kahramanmaraş Merkezli Depremlerin Adana'da Depremi Yaşayan İnsanlar Üzerindeki Sosyolojik Etkileri", *International Journal Of Eastern Mediterranean Studies*, Year: 3, Vol. 2, Issue. 2, p. 35-52.
<https://doi.org/10.5281/zenodo.16057334>

ÖZET

Bu çalışma, 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli meydana gelen Hatay, Maraş, Adıyaman, Gaziantep, Adana ve Malatya olmak üzere birçok ilde hissedilen depremlerin bireylerde bıraktığı sosyolojik etkileri incelemeyi amaçlamaktadır. Türkiye tarihine bakıldığında en fazla yıkımla sonuçlanan bu afet, yalnızca fiziksel yıkımlara değil aynı zamanda psikolojik, kültürel ve toplumsal değişimlere yol açmıştır. Araştırmada, depremler sonrası insanların yaşadığı korku, kaygı, travma sonrası stres bozukluğu, aidiyet duygusu, devlet kurumlarına olan güven ve algı değişimi, sosyal ilişkilerdeki dönüşümler ve dayanışma biçimleri ele alınmıştır. Bu çerçevede, depremzedelerle açık uçlu anket çalışmaları yapılmış ve afetin bireyler üzerindeki etkileri sosyolojik bir bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Bu çalışma ile afet sonrası toplumsal dayanışmanın ve kolektif bilincin önemine dikkat çekilerek, afet yönetim politikalarının güçlendirilmesine yönelik öneriler sunulmaktadır.

Bu tez, 6 Şubat depremlerinin etkilediği Adana bölgesindeki sosyal yapıyı anlamaya yönelik özgün bir katkı sunmayı ve yaşanabilecek benzer afetler sonrasında uygulanabilecek politika önerilerine ışık tutmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler: Adana, Deprem, Sosyolojik, Travma, Türkiye

ABSTRACT

The objective of this study is to examine the sociological effects of the earthquakes that occurred on February 6, 2023, centered in Kahramanmaraş and felt in many provinces, including Hatay, Maraş, Adıyaman, Gaziantep, Adana, and Malatya. This disaster, which resulted in the most destruction in Turkey's history, caused not only physical destruction but also psychological, cultural, and social changes. The research focuses on the psychological impact of natural disasters on individuals, including fear, anxiety, post-traumatic stress disorder, sense of belonging, changes in trust, and perception of state institutions. It also examines the transformations in social relations and forms of solidarity experienced by people in the aftermath of earthquakes. In this framework, open-ended surveys were conducted with earthquake survivors, and the effects of the disaster on individuals were evaluated from a sociological perspective. This study underscores the significance of social solidarity and collective consciousness in the aftermath of disasters, proffering recommendations for the enhancement of disaster management policies.

The central objective of this thesis is to make a unique contribution to the understanding of the social structure in the Adana region affected by the February 6 earthquakes. Additionally, it seeks to shed light on policy recommendations that can be implemented after similar disasters.

Keywords: Adana, Earthquake, Sociological, Trauma, Türkiye

* MKÜ, SBE, Tarih Anabilim Dalı Tezsiz Yüksek Lisans, irembrs@gmail.com, Orcid: 0009-0004-0925-4274

Giriş

Deprem, yer kabuğunun hareket etmesi ile oluşan, toplumda maddi ve manevi büyük etkiler yaratan doğal bir afet türüdür. Depreme hazırlıklı olmayan ülkelerde meydana gelen yıkıcı depremler köklü toplumsal değişikliklere neden olmaktadır. Depremler, yarattığı olumsuz etkilerin yanında insanlarda dayanışma, birlik ve beraberlik duygularını da canlandırmaktadır. Deprem sonrası ortaya çıkan yağmacılık, fırsatçılık gibi suçlar, sosyal eşitsizlikler, salgın hastalıklar gibi olaylar depremin toplumda yarattığı olumsuz etkinin sonuçlarıdır. Bu etkilerden dolayı depremsonrasında göç artışı yaşanmaktadır. Depremin insanlarda yarattığı sosyal ve psikolojik etkileri, yaşanan stresin, korkunun izlerinin ne kadar derinden olduğunu yapılan araştırmalar gözler önüne sermektedir (Fırat, 2022, 48-50).

Deprem bir doğa olayıdır fakat tedbirsizlik, afet yönetimi, kentleşme gibi değişkenler yetersiz kaldığında afete dönüşmektedir. Afetler, toplumsal etkileri uzun yıllar süren oluşumlardır. Sosyo-ekonomik ve politik faktörler afetlerin oluşumunda etkilidir. Türkiye'nin geçmişine bakınca afete maruz kalma riski oldukça yüksektir. Ülkemizi en derinden etkileyen ve can-mal kaybına neden olan afet türü depremdir.

Türkiye, coğrafi yapısı gereği deprem kuşağı üzerinde yer alan bir ülkedir. AlpHimalaya deprem kuşağında yer alan Türkiye'nin büyük bir bölümü ciddi bir deprem riski altındadır. 20. yüzyıldan bu zamana kadar yaklaşık 182 büyük deprem meydana gelmiştir. Yaşanan birçok deprem sadece yer kabuğu hareketlerini değil insan yaşamını, toplumsal dokuyu ve şehirlerin fiziki yapısını da doğrudan etkileyen çok yönlü olaylardır. Bundan dolayı depremi sadece fiziksel etkileri ile ele almak doğru değildir. Sosyal ve psikolojik açıdan insanlar üzerinde yarattığı etkileri incelemek gerekmektedir.

Bu çalışmada yer alan Adana ilinde tarih boyunca birçok deprem yaşanmıştır. Bu depremler şehrin fiziki ve sosyal yapısını derinden etkilemiştir. 27 Haziran 1998 Ceyhan depremi ve 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli deprem, Adana'da büyük bir can ve mal kaybına neden olmuştur. Bu depremler maddi kayıpların yanında kentte yaşayan insanların hayat algısını, güvenlik kaygılarını ve günlük rutinlerini köklü şekilde etkilemiştir. Şehirde kentleşme politikalarından afet yönetimine kadar birçok alanda değişime yol açmıştır.

Bu tez çalışmasının temel amacı, Adana ilinde meydana gelen depremleri ve bu depremlerin bıraktığı sosyolojik etkileri, devlet politikalarını ve afet yönetimi stratejilerini değerlendirmektir.

Bu bağlamda çalışma, resmi raporlar, literatür taraması, akademik makaleler ve saha analizleri üzerinden şekillendirilmiş ve üç bölümde yapılandırılmıştır. Tezin ilk bölümünde Adana'nın jeolojik konumu ve deprem geçmişi ele alınmaktadır. İkinci bölümde 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş merkezli depremi yaşayan farklı mahallelerde ikamet eden 10 kişi ile yapılan röportaj analizleri ile depremin

toplumda bıraktığı sosyolojik etkiler değeriendirilmektedir. Üçüncü bölümde ise devletin depremler sonrasında uyguladığı politikalar ve afet yönetim stratejileri çerçevesinde bir analiz sunmaktadır.

Türkiye ve Adana'nın Jeolojik Yapısı

Türkiye, Alp Himalaya tektonik kuşağında yer alan, jeolojik olarak karmaşık yapıya sahip bir ülkedir. Farklı kıta parçalarının jeolojik zaman sonucu bir araya gelmesi ile şekillenmiştir. Anadolu'nun temelini oluşturan kara parçaları (PaleojenNeojen) birleşerek tek bir kütle haline gelmiştir. Arap ve Avrasya Tektoniği arasına sıkışmış Anadolu microlevhası üzerindedir. Yaklaşık 35-23 milyon yıl önce Afrika ve Arap levhasının kuzeye hareket etmesiyle birlikte Güney Tetis okyanusu kapanmaya başlamıştır ve Arap levhası ile çarpışma meydana gelmiştir. Bu çarpışma Alp Orojenezi'nin bir parçası olup Toros Dağları ve Doğu Anadolu'da dağlık yapının yükselmesine yol açmıştır. Anadolu microlevhası bu çarpışma etkisiyle batıya hareket etmeye başlamıştır. Türkiye kıtaların çarpışması sonucu arta kalan parçaların birleşmesi ile oluşmuş ve sıkışmalı tektonik hareketlerin olduğu bir alandır (Wikipedia, Türkiye Jeolojisi).

Türkiye, aktif tektonik süreçler etkisinde olduğundan çok sayıda diri fay hattına sahiptir. Özellikle Anadolu levhasında büyük fay sistemleri bulunmaktadır. KAF (Kuzey Anadolu Fay Hattı), dünyanın en aktif ve büyük faylarından biridir. Anadolu levhasının kuzeyinden başlayıp batıda Ege Denizi'ne kadar 1600km boyunca uzanır. Tarihe baktığımızda KAF üzerinde 7.0 ve üzerinde birçok yıkıcı deprem meydana gelmiştir. 1939 Erzincan ve 1999 İzmit depremi bunun en bilinen örneğidir (Wikipedia).

DAF (Doğu Anadolu Fay Hattı), Anadolu levhası ile Arap levhası arasındaki ana fay sistemidir. Yaklaşık olarak 500 km uzunluğundadır. Karlıova'dan başlar ve Hatay yakınlarına kadar uzanır. 2023 yılında Kahramanmaraş merkezli depremler DAF üzerinde ve kollarında meydana gelmiştir. Bunların dışında Gediz graben ve Büyük Menderes graben gibi yapılarda etkin olup tarihsel olarak yıkıcı depremler üretmişlerdir (Wikipedia).

Adana ili Türkiye'nin güneyinde yer almaktadır ve jeolojik olarak Orta Toroslar kuşağının doğu kesimindedir. Batıda Ecemiş Fayı ile doğuda Yumurtalık Fayı arasında kalan bölgededir. Tektonik yapısı oldukça karmaşıktır. Toros orojenik kuşağında yer almaktadır. Aynı zamanda Afrika, Arap ve Anadolu levhalarının yakınlaştığı bir konumdadır. Güneyde Hatay üzerinden gelen Ölü Deniz fay sistemi, doğuda Maraş üzerinden gelen Doğu Anadolu fay sistemi ve batıda Ecemiş fay sistemi arasında Tektonik bir üçgen gibidir. Bu nedenle hem sıkışmalı hem gerilmeli dönemler yaşamaktadır. Bu alana yakın olan Çukurova bölgesi 1. ve 2. derecede deprem bölgesi olarak

belirlenmiştir (Ünlügenç, ‘Çukurova Bölgesi ve Yakın Civarının Depremselliği, 2022). Adana bölgesinde orta büyüklükte depremler üreten diri faylar bulunmaktadır. Ceyhan-Karataş Fayı, Misis Fayı, Kozan Fayı, Ecemiş Fayı, Savrun ve Çokak fayları bu bölgenin çevresinde bulunan diri faylardır. En tehlikelisi Yumurtalık (Karataş) Fayı olarak bilinmektedir. Ancak KAF ve DAF’a göre daha ılımlı deprem tehlikesi içermektedir. Adana Deprem Tehlike Haritaları’nda 3. derece deprem bölgesi olarak yer almaktadır. Adana Alüvyon zemin yapısına sahip bir şehirdir. Alüvyon zemin sıvılaşması ve yeraltı su seviyesinin yüksekliği gibi durumlar Deprem riskini artırıp azaltabilir. Bu bölgelerde yapılaşmada bu jeolojik özellikler göz önünde bulundurulmalıdır (Ünlügenç, Akıncı, 2024, 59(1), 69-93).

Depremler zayıf ve alüvyon temelli zeminlerde, ovalarda yıkıcı etki yaratmaktadır. Bu durum bilimsel olarak bilindiği halde Hatay, Maraş gibi fay hattında bulunan ve alüvyon temelli zeminlerde yüksek binalar yapılması bugünkü yıkıcı sonuçları doğurmuştur. Verilen imar afları da bu durumun sebeplerinden biridir (Türkmen, 2023, jeoloji.cu.edu.tr).

Adana’da 6 Şubat depremleri sonrasında Çukurova Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisi Prof. Dr. Sedat TÜRKMEN’in yapılan araştırmalar incelendiğinde yıkılan binalarda birkaç ortak özellik ortaya çıkmaktadır. Bu özelliklerin başında zeminde ağırlıklı olarak tabanda kıltaşı, yüzeyde kireçli toprak ve yer yer üst tabanda kalın olmayan çakıl taşı yer almaktadır. Ayrıca binalarda hazır beton kullanılmadığı ve doğal agrega kullanıldığı saptanmıştır. Yıkılan bölgelerin önceki dönemlerde dere yatağı ya da bağ-bahçelik alan olarak kullanıldığı görülmüştür. Genel olarak bakıldığında bina temellerinde su ve nemden kaynaklı betonda bozulma tespit edilmiş ve demirde korozyon oluşumu izlenmiştir. Yıkılan tüm binalar 1998 depremi öncesinde yapılan 14-16 katlı binalardır. Tüm bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda Prof. Dr. Sedat Türkmen’e göre binaların yıkılmasındaki birinci etken inşaat kalitesi eksikliğidir.

Adana Tarihindeki Depremler ve Etkileri

Adana jeolojik durumu dolayısıyla tarih boyunca birçok depreme maruz kalmıştır ve bu depremlerin çoğu yıkıcı etkiler yaratmıştır. Şehrin sosyo-ekonomik yapısı derinden etkilenmiştir. 1114 ve 1268 yıllarında meydana gelen 9 şiddetindeki depremler Adana’daki ilk deprem kayıtlarındandır. 1500 ve 1800 yılları arasında Hatay ve çevresinde meydana gelen depremlerde hasara sebep olan depremlerdendir. Yaşanan depremler ve etkileri tarihsel dönem ve cumhuriyet dönemi olarak şu şekildedir:

1268 Kilikya Depremi

Adana- Kozan civarında meydana gelmiştir . 9 şiddetinde yıkıcı bir deprem olarak kayda

geçmiştir. Can kaybı yaklaşık olarak 60.000 kişidir. Artçı sarsıntılar, yangın ve tsunami ile birleşerek insanların kurtarılmasını zorlaştırmıştır. Deprem sonrası yollar tahrip olduğu için insanlar şehirden ayrılamamış ve uzun süre açlıkla mücadele etmişlerdir (GZT/ Adana Tarihini En Büyük Depremi,18.02.2023, gzt.com)

13 Ağustos 1822 Depremi

Merkez üssü Antakya'dır ve asıl yıkım burada olmuştur. Fakat deprem Antakya ile sınırlı kalmamış Çukurova, Kozan, Kahramanmaraş ve Nizip'e kadar uzanan bir bölgeye yayılmıştır. Bölgelerde çok sayıda bina yıkıldığı için halk uzun süreli korku ve panik yaşamıştır (Zeynep Dilara Akyürek, Şehirde Büyük Deprem Riski Arttı mı? Milliyet, 25.07.2023)

20 Mart 1945 Ceyhan- Misis Depremi

6 şiddetinde olan bir depremdir. 13 can kaybı yaşanmıştır. 2500 bina hasar görmüştür. Yapı güvenliği bu dönemde henüz olmadığı için çok sayıda bina yıkılmıştır (Nurettin Çelmeoğlu, Adana'da Tarihin Yazdığı Deprem Sayısı Çok Fazla, 17.02.2023).

22 Ekim 1952 Ceyhan- Misis Depremi

5.8 büyüklüğünde meydana gelmiştir ve 10 kişi ölmüştür. 617 bina hasar almıştır. Bu olay sonrası yapı güvenliğine ilişkin düzenlemeler ve öneriler konuşulmaya başlanmıştır (Çelmeoğlu, Adana 'da Tarihin Yazdığı Deprem Sayısı Çok Fazla, 2023).

27 Haziran 1998 Adana-Ceyhan Depremi

6.3 büyüklüğünde meydana gelen deprem Silifke, Niğde, Adıyaman ve Urfa çevresini kapsayan ve yaklaşık olarak 400.000 km lik alanda hissedilmiştir. Çoğunluğu Ceyhan'da olmak üzere toplam 145 kişi hayatını kaybetmiştir. 1500'den fazla kişide yaralanmıştır. Ana depremden sonra birçok artçı deprem meydana gelmiştir. Depremde binlerce bina hasar görürken ekonomik kayıp yaklaşık olarak 1 milyar abd doları olarak tahmin edilmektedir. Hasarlar mühendislikle ilgisi olmayan yapılarda ve mühendislerin hatalı yaptığı binalarda görülmüştür. Bu binalardan biri de Balcalı Hastanesi'dir. Daha çok eski yapılanmanın (gecekondu) olduğu bölgelerde yıkımlar meydana gelmiştir. Bu olay sonrasında Türkiye'de 'Deprem Yönetmeliği' revize edilmiştir (Wikipedia, 2023).

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Merkezli Depremler

Merkez üssü Kahramanmaraş'ın Pazarcık ve Elbistan ilçeleri olan ve dokuz saat arayla meydana gelen 7.8 ve 7,5 şiddetinde hissedilen depremlerdir. Pazarcık merkezli deprem Lübnan, Suriye,

Ürdün, Irak, İsrail, Mısır ve Kıbrıs'tan hissedilmiştir ve toplamda 14 milyon kişiyi etkilemiştir. Resmî açıklamalara göre Türkiye'de en az 53 bin 537 kişi Suriye'de ise 8 bin 476 kişi ölmüş ve 138 binden fazla kişi yaralanmıştır. Tarihi yapılarla birlikte Türkiye'de 11 ilde 519 bin konut yıkılmış ve ağır hasar almıştır. 128 bin 779 konut ise orta derecede hasar almıştır. Deprem sonrasında iki milyondan fazla kişi evsiz kalmış ve beş milyon civarında kişi başka bölgelere göç etmiştir.

Türkiye, deprem bölgesi olan on ilde üç ay süre ile olağanüstü hal ilan etmiştir. Ayrıca 7 gün milli yas ilan edilmiştir. Farklı ülkeler de ölen kişiler için yas ilan etmiş ve Türkiye'ye yardım göndermişlerdir. Yardım amaçlı gelen 140 binden fazla kişi arama kurtarma çalışmalarına katılmıştır. Birçok ülkeden sağlık görevlisi, tıbbi malzeme ve teçhizat gönderilmiştir. Meclis deprem araştırma komisyonuna göre depremin maliyeti 148,8 milyar dolar olmuştur. Bu tutar 1999 Marmara depreminin maddi kaybının 6 katından fazladır. Dünyada en çok maddi zarara sebep olan üçüncü deprem olmuştur. Meydana gelen depremlerle birlikte Adana ilinde ise 12 bina yıkılmış, 626 bina ağır hasar almıştır. 1556 bina ise orta hasarlı olarak tespit edilmiştir. Adana ilinde 418 kişi hayatını kaybetmiştir. Depremler Arap, Afrika ve Anadolu levhaları arasında, Doğu Anadolu Fay Hattı ve Ölü Deniz Transform Fay Hattı üzerinde gerçekleşmiştir (Türkmen, 2023, jeoloji.cu.edu.tr).

20 Şubat 2023'te merkez üssü Hatay olan 6.4 şiddetinde bir deprem daha meydana gelmiştir ve bu deprem ile 6 şubat depreminde hasar alan binalarda yıkılmalar olmuş veya daha da hasarlı hale gelmiştir. Bu depremde de 6 kişi hayatını kaybetmiş ve 562 kişi yaralanmıştır (Wikipedia, 2023).

25 Temmuz 2023 Kozan Depremi

5,5 şiddetinde meydana gelmiştir. Depremde Kozan ve çevresinde yapısal hasar meydana gelmiştir. Adana ve Osmaniye'de 63 kişi yaralanmıştır. Halk üzerinde psikolojik etkiler yaratmıştır (Wikipedia, 2023)

7 Ağustos 2024 Mahyalar-Kozan Depremi

4,8 büyüklüğündeki deprem bölgesel olarak hissedilmiştir ciddi bir hasar bildirilmemiştir (KOERI, 2024).

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Merkezli Depremleri Yaşayan Kişiler ile

Röportaj

6 Şubat 2023 depremleri, fiziksel yıkıma neden olmakla kalmamış, aynı zamanda bireylerin ve toplumların ruh sağlığını derinden etkilemiştir. İnsanlar travma, korku ve kaygı bozuklukları yaşamıştır. Sadece depremin yaşandığı bölgedeki insanlarda değil ülke genelinde insanlarda korku ve paniğe neden olmuştur. Yakınlarını kaybeden insanlarda yas süreci ve travma sonrası stres bozukluğu yaygınlaşmıştır. Güvenlik ve gelecek kaygısı artmıştır. Uzun süreli bir belirsizlik söz konusu olurken, devlet kurumlarının yaklaşımı ve yeniden inşa sürecindeki yavaşlık insanların psikolojik yıkımını derinleştirmiş ve duygusal dayanıklılığını azaltmıştır. Depremlerin sonrasında

insanlar yaşadıkları şehirleri terk etmek zorunda kalmıştır. Göç eden bireyler zaman zaman ayrımcılığa maruz kalmış ve dışlanma problemleri yaşamışlardır.

6 Şubat depremleri Adana ilinde de derinden hissedilmiş ve birçok bina yıkılmış ya da ağır hasar almıştır. İnsanlar evlerini terk edip uzun süre çadırlarda ya da yakınlarının yanında barınmışlardır. Bu depremlerin Adana ilinde en çok etkilediği bölge Çukurova ilçesi olmuştur. Bölgede incelenen 2875 binadan 30 binanın acil yıkılacak, ağır hasarlı ya da yıkık olduğu tespit edilmiştir. İlçenin Güzelyalı Mahallesi'nde 5 bina yıkılmış ve 7 bina için acil yıkım kararı alınmıştır. Ayrıca Yurt Mahallesi'nde 4 bina, Huzurevleri Mahallesi'nde 2 bina yıkılmıştır (5 Ocak Gazetesi, 27.12.2023, socakgazetesi.com).

6 Şubat depremlerinin Adana'da depremi yaşayan insanlar üzerindeki bireysel ve toplumsal düzeyde etkilerini anlayabilmek için depremde en çok etkilenen bölge olan Çukurova ilçesinde yaşayan 10 depremzede ile röportaj yapılmıştır. Röportaj için farklı mahallelerde ikamet eden depremzedeler belirlenmiştir. Röportaja katılan kişilerin 18 yaş üstü olmasına özen gösterilmiştir. 5 kadın, 5 erkek katılımcı ile çalışma yapılmıştır. Meslek, siyasi görüş vb. özellikler dikkate alınmamış, Adana ilinde ikamet etmeleri şartı göz önünde bulundurulmuştur. Sorular, insanların deprem sonrası yaşadıkları psikolojik ve sosyolojik durumları belirlemek ve yıkıcı depremlerin insanların yaşamları üzerindeki etkilerini ortaya çıkarmak adına hazırlanmıştır.

6 Şubat Depremleri Sosyolojik Etkileri Röportaj Soruları

1. 6 Şubat depremlerinden sonra günlük yaşamınızda ne gibi kalıcı değişiklikler oldu?
2. Depremlerden sonra aile içi ilişkilerinizde veya yakın çevrenizle olan bağlarınızda bir değişim yaşadınız mı? Açıklar mısınız?
3. Depremden sonra yaşadığınız şehirde kalmaya devam ettiniz mi, yoksa taşınmak zorunda mı kaldınız? Neden?
4. Depremler maddi anlamda nasıl bir etki yarattı? Bu süreci nasıl yönettiniz.
5. Devletin ve yerel yönetimlerin deprem sonrasında yaptığı yardımları yeterli buldunuz mu? Hangi alanlarda eksiklik yaşadınız?
6. Deprem sonrasında toplumsal dayanışma duygusunda bir artış mı yoksa azalma mı gözlemlediniz?
7. Depremlerden sonra en çok hangi psikolojik sorunları yaşadınız veya gözlemlediniz? (örneğin; korku, kaygı, yalnızlık vb.)
8. Eğitim, iş veya sosyal hayatınıza dönüş ne kadar sürede gerçekleşti? Hangi zorluklarla karşılaştınız?

9. Depremler sonrasında geleceğe dair umut ve güven duygusunda nasıl bir değişim oldu? Bu duygu zamanla nasıl şekillendi?

10. Sizce 6 Şubat depremleri toplumda var olan sosyal eşitsizlikleri nasıl etkiledi?

Hangi gruplar daha fazla etkilendi?

6 Şubat Depremleri Sosyolojik Etkileri Anket Bulguları ve Değerlendirilmesi

Bu bölümde, Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen kişiler üzerinde depremin bıraktığı sosyolojik etkileri anlayabilmek amacıyla yapılan anket bulgularına yer verilmiş ve bu bulgular analiz edilmiştir. Anket 18 yaş üstü, 5 erkek 5 kadın olmak üzere 10 kişi ile yapılmıştır. Kişiler Adana ili Çukurova ilçesinde depremden en çok etkilenen mahallelerde ikamet etmektedirler. Görüşmeler yüz yüze ve çevrimiçi form şeklinde yapılmıştır.

1.

S

oru: 6 Şubat depreminden sonra günlük yaşantınızda nasıl değişiklikler oldu? Katılımcıların hepsi deprem sonrasında korku ve endişe yaşadıklarını, yüksek ve ani ses, hafif titreşimlerde dahi kalp çarpıntılarının hızlandığını belirtmişlerdir. Ayrıca evde depreme karşı düzenlemeler oluşturduklarını ve önlem amaçlı deprem çantası hazırladıklarını, yaşam üçgeni olabilecek alanlar belirlediklerini söylemişlerdir.

2. *Soru: Depremden sonra aile içi ilişkilerinizde veya yakın çevrenizle olan bağlarınızda değişim yaşadınız mı? Açıklayınız.*

Katılımcılardan depremde yakınlarını kaybedenler aile bağlarının daha da güçlendiğini ve birbirlerine daha sıkı bağlandıklarını belirtmiştir. Diğer katılımcılar aile bağlarının eski gücünde devam ettiğini söylemişlerdir. Bir katılımcı ise deprem sonrasında geçici süre aile bireyleri ile aynı yerde yaşamının aralarındaki bağı eskisinden daha kırılgan hale getirdiğini belirtmiştir. Bu durumun depremin ailesinde ve kendinden yarattığı olumsuz psikolojik etkiden kaynaklı olduğunu söylemiştir. Verilen cevaplarda öne çıkan durum ise her katılımcının ailesini ve sevdiklerini kaybetme korkusu yaşadığını belirtmesi olmuştur.

3. *Soru: Depremden sonra yaşadığınız şehirde kalmaya devam ettiniz mi, yoksa taşınmak zorunda mı kaldınız? Neden?*

Katılımcıların hepsi depremde sonra şehirlerinde ve evlerinde kalmaya devam etmişlerdir. Bunun nedeninin evlerinin hasar almaması, işlerinin, ailelerinin bu şehirde yaşamaya devam etmesi olarak

belirtmişlerdir.

4. *Soru: Depremler maddi anlamda nasıl bir etki yarattı? Bu süreci nasıl yönettiniz?*

Katılımcılardan evi az hasar alan ve geçici süre ile başka yerde ikamet etmek durumunda kalanlar maddi anlamda zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Diğer katılımcılar ise maddi olarak çok zorlanmadıklarını bildirmişlerdir.

5. *Soru: Devletin ve yerel yönetimlerin deprem sonrasında yaptığı yardımları yeterli buldunuz mu? Hangi alanlarda eksiklik yaşadınız?*

Katılımcıların yedisi yapılan yardımların yetersiz olduğunu, geciktğini ve çoğu bölgeye yardım dahi gitmediğini belirtmiştir. Arama kurtarma çalışmalarında, barınma ihtiyaçlarında eksiklikler yaşadıklarını söylemişlerdir. Bir katılımcımız devlet memuru olduğunu ve kendi iş yerinde yapılan yardımlara destek olduğunu fakat eksikliklerin olduğunu belirtmiştir. İki katılımcı ise yardımların geciktğini fakat yeterli düzeyde yapıldığını belirtmiştir.

6. *Soru: Deprem sonrasında toplumsal dayanışma duygusunda bir artış mı yoksa azalma mı gözlemlediniz?*

Katılımcıların ortak fikri deprem sonrasında toplumsal dayanışma duygusunda artış olduğu yönünde olmuştur. Fakat bir katılımcı bu artışın sonraki süreçte samimi gelmediğini ve insanların bu durumu kullanmaya çalıştığını gözlemlediğini belirtmiştir.

7. *Soru: Depremlerden sonra en çok hangi psikolojik sorunları yaşadınız veya gözlemlediniz? (Korku, kaygı, yalnızlık vb.)*

Katılımcıların sekizi korku ve kaygı duygularında artış olduğunu belirtmiştir. Bir katılımcımız depremin kendinde hiç bir psikolojik sorun yaratmadığını söylerken başka bir katılımcımız ise depremin ardından işe dönmek durumunda olduğundan ilk zamanlarda kötü duygular yaşamasa dahi zaman geçtikçe olumsuz psikolojik etkileri görmeye başladığını belirtmiştir.

8. *Soru: Eğitim, iş ve sosyal hayatınıza dönüş ne kadar sürede gerçekleşti? Hangi zorluklarla karşılaştınız?*

Katılımcıların çoğu iş hayatına iki ay gibi kısa sürede döndüklerini fakat bu süreçte kaygı ve korku yaşadıklarını söylemişlerdir. Ayrıca kendi çocuklarını emanet etmekte, kapalı alanlara ve binalara girmekte zorluklar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bir katılımcımız evdeki hasar giderilene kadar başka bir yerde ikamet ettiğini ve bu süreçte hayatını idame ettirmekte zorluk yaşadığını söylemiştir. Başka bir katılımcımız ise kısa sürede işe döndüğünü ve herhangi bir zorluk yaşamadığını bildirmiştir.

9. *Soru: Depremler sonrasında geleceğe dair umut ve güven duygusunda nasıl bir değişim oldu? Bu duygu zamanla nasıl şekillendi?*

Katılımcıların hepsi deprem sonrasında umut ve güven duygularının azaldığını belirtmiştir. Yıkılan binalar, yaşanan can ve mal kayıplarının büyük bir güvensizlik yarattığını söyleyen katılımcılardan bazıları zaman geçtikçe her şeye alışıldığı gibi bu duruma da alışıldığını ve umutlarında giderek artış olduğunu, eski düzenlerine geri döndüklerini bildirmiştir.

10. *Soru: Sizce 6 Şubat depremleri toplumda var olan eşitsizlikleri nasıl etkiledi?*

Hangi gruplar daha fazla etkilendi?

Katılımcıların sekizi depremin toplumda var olan eşitsizlikleri fazlasıyla etkilediğini hatta maddi imkânı olan kişilerin şehirleri daha çabuk terk edip, barınma, yemek ihtiyaçlarını daha kolay karşıladıklarını ve kendilerini güvene aldıklarını, maddi olanakları olmayan insanların ise sığınacak yer bulmakta zorlandıklarını, mecburen hasarlı binalara girdiklerini söylemişlerdir. Diğer iki katılımcı ise depremin zengin- fakir ya da kültür farkı gözetmeksizin herkesi eşit duruma getirdiğini, lüks yaşam alanlarının, lüks eşyaların toza döndüğünü ve insanların sosyal fark gözetmeksizin bir arada yaşadıklarını, statü farkının kimseyi kurtarmadığını söylemişlerdir.

Anketten elde edilen bulgular değerlendirildiğinde; deprem sonrasında insanların günlük rutinlerinin büyük ölçüde değiştiği görülmüştür. İnsanların yaşam kalitesinde büyük ölçüde düşüş meydana gelmiştir. Sürekli lambalara bakarak, en ufak sarsıntıda tedirgin olarak yaşamlarına devam etmişlerdir. Geçici süre ile farklı yerlerde ikamet etmek durumunda kalmışlar ve uzun süre evlerine

girmekte zorlanmışlardır. Kaygı ve korku duyguları çok artarak ve sürekli yakınlarını kaybetme düşüncesi ile yaşamlarını devam ettirmişlerdir. Psikolojik anlamda çok yıprandıklarını ifade eden katılımcılar depremin üstünden 2,5 yıl geçmesine rağmen bu düşünce ve duyguları hala üstlerinden atamadıklarını belirtmişlerdir.

Deprem aile içi ilişkilerde çoğunlukla dayanışmayı arttıran bir etki yaratsa da uzun süre aynı yerde yaşamanın getirdiği gerginliklerle baş etmekte insanlarda stres artışına neden olmuştur. Namık Kemal Tıp Dergisi'nin 2023 yılında '*Hatay'da Depremi Deneyimleyen Bireyler Arasındaki Travma ve Stres Düzeyleri*' araştırmasına göre; travma sonrası stres bozukluğu, anksiyete, uyku bozuklukları ve yalnızlık hissi deprem sonrasında insanların en çok yaşadığı psikolojik sorunlar olarak bildirilmiştir. Bu bulgu deprem sonrasında bireylere verilecek psikososyal destek hizmetlerinin önemini gözler önüne sermektedir.

Deprem insanları ekonomik olarak ta doğrudan ve dolaylı olarak etkilemiştir. Katılımcılar ekonomik olarak doğrudan olumsuz etkilenmediklerini belirtse de, depremden olumsuz etkilenen kişilere maddi anlamda destek olduklarını söylemişlerdir. Ayrıca bu süreçte depremi fırsat bilen kişilerin fiyatlarda fahiş zamlar yapmaları, ev kiralalarının iki katına çıkarılması gibi durumlarda insanları zor durumda bırakmış ve insanların maddi anlamda olumsuz etkilenmelerine neden olmuştur. Devletin deprem sonrasında izlediği politikalar ve yapılan yardımlar bu durumların önüne geçememiştir. Katılımcıların, yapılan yardımların yetersiz kaldığı ve zamanında gelmediği yönündeki fikirleri TMMOB (2023) '*Deprem Sonrası Müdahale ve Koordinasyon Değerlendirme Raporu*' ile paralellik göstermektedir. Ayrıca TMMOB (2023) raporuna göre arama kurtarma çalışmalarına geç başlanmış ve bu durum ölü sayısının artmasına neden olmuştur. Depremin sekizinci gününde dahi enkaz altında yaşayan depremzedelere ulaşılırken bazı bölgelerde enkaz kaldırma çalışmalarının erken başlaması özellikle yakınlarından haber almaya çalışan insanların devlete olan güvenini azaltmış ve öfkesini arttırmıştır. Bu durum HKÜ Sanat ve Sosyal Bilimler Dergisinin '*Kalıcı Deprem Konutları Memnuniyet Anketi*' sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Depremin toplumsal dayanışma duygusunda artışa neden olduğu yönünde ortaya çıkan veriler sonradan göstermiştir ki ilk başta oluşan dayanışma zamanla etkisini yitirmiştir. Filiz, Karagöz ve Karaşin'in (2023) '*Depreme Maruz Kalan Bireylerin Psikolojik Durumlarını Belirlemeye Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması*' sonuçları da toplumsal dayanışmada zamanla azalma olduğunu göstermektedir.

Deprem sonrasında eğitim ve iş yaşamına dönüş süreci kesintiye uğrasa dahi elde edilen veriler kısa sürede iş yaşamına dönüldüğü yönündedir. Bu durumun günlük yaşama entegrasyonu kolaylaştırdığı fakat kapalı alanlara girememe, binalarda uzun süre kalamama ve güvenlik problemleri yaşama gibi durumları ortaya çıkardığı görülmektedir.

Yaşanılan depremin insanlarda geleceğe dair umut ve güven duygularını azalttığı bulgusu tüm katılımcılar tarafından verilen ortak cevaptır. Erdoğan'ın Afet ve Toplum Araştırmaları Dergisinde (2023) '*Afet Sonrası Eğitim ve Gençlik Üzerindeki Etkileri*' çalışması özellikle gençlerin geleceğe dair umutları ve güven duygusunda azalma olduğunu göstermektedir. Depremle birlikte toplumsal eşitsizliklerdeki artış ve ekonomik olarak zayıf olan grupların ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi sosyal adaletsizlik algısını arttırmıştır. Bu bulgular Duman ve Koyuncu'nun (2023) '*Afetler ve Sosyal Eşitsizlik: 6 Şubat Depremleri Bağlamında Bir Değerlendirme*' çalışması ile paralellik göstermektedir.

Anket sonuçları, 6 Şubat 2023'te meydana gelen depremlerin bireyler üzerindeki farklı etkileri ortaya koymaktadır. Bulgular, afet sonrasında sosyal ve psikolojik iyileşme süreçlerinin uzun vadeli planlanması gerektiğini ve devletin uygulayacağı afet politikalarının önemini ortaya koymaktadır. Afet politikalarının eşitlikçi, kapsayıcı ve bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekliliği ön plana çıkmaktadır.

Depremler Sonrasında Uygulanan Politikalar ve Afet Yönetim Stratejileri

Depremlerin varlığı bilinmesine ve teknolojik ilerlemelere rağmen ne zaman deprem olacağı bilinmemektedir. Ülkemizde yaşanan depremlerde hala birçok can kaybı yaşanmaktadır. Can kaybının yanında depremde etkilenen kişilerin psikolojik olarak etkilenmeleri de kaçınılmaz hale gelmiştir. Depremlerin etkisi hazırlıksız toplumlarda çok daha fazla ve derinden hissedilmektedir. Türkiye'de yaşanan her depremde bir kez daha hazırlıksız olduğu ve önceki depremlerden ders çıkarılmadığı ön plana çıkmaktadır. Türkiye'de depremlerin şiddeti 5 derece ile belirlenmektedir. Tüm depremler ve Türkiye'nin konumu göz önüne alındığında deprem açısından risksiz bölge yok denecek kadar azdır. Bu bağlamda Türkiye'de deprem hakkında vatandaşları uyarma ve bilgilendirme çalışmaları önem taşımaktadır. Çünkü geçmiş zamanlara bakıldığında depremin can ve mal kayıpları ile vatandaşlar üzerindeki travmatik etkisi yüksek boyutlara ulaşmaktadır. Zararların azaltılması konusunda kamu ve özel kurumlar ile sivil toplum örgütlerinin birlikteliğinde alınacak tedbirler önem taşımaktadır (Artantaş, Gürsoy, (2024): 192-214).

Devletin deprem politikaları zamanla çeşitli yasal düzenlemelerle değişikliğe uğramıştır. 1998 Ceyhan ve 1999 Marmara depremi öncesinde kriz yönetimi olarak izlenen politika bu depremlerdeki yıkıcı etkilerden sonra risk yönetim politikası olarak değiştirilmiştir. AFAD bütünlükli afet yönetim modelinin gereği olarak Türkiye Afet Risk Azaltma Planı (TARAP), Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ve Türkiye Afet Sonrası İyileştirme Planı (TASİP) hazırlamıştır. Bu planlarla afet ve acil durumlara yönelik riskleri yönetebilmek, can ve mal kayıplarının engellenmesi amaçlanmıştır. AFAD tarafından 11 çeşit afet türü belirlenmiş ve bu afetlerde ortaya çıkabilecek olumsuzluklara

yönelik stratejiler geliştirilmiştir (Yıldırım, Saygın, İSMUS, IX/1, 2024, 15-35).

Deprem sorunu ortaya çıktığında o bölgede yaşayanların ihtiyaçlarının anında karşılanması gerekmektedir. Bunları aşamalı olarak ele alırsak öncelikle gecikme olmadan kurtarma operasyonları başlamalı ve insanların temizlik, tuvalet, yemek, içme suyu vb. temel yaşam ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. İkinci aşamada halkın barınma ihtiyaçlarının karşılanması ve çadırkent gibi yapıların oluşturulması yer almaktadır. Ayrıca doğal gaz, elektrik, iletişim gibi çöken alt yapı sorunlarının giderilmesi ve sağlık hizmetleri de bu aşamada yer almaktadır. Üçüncü aşamada evine giremeyecek insanları için çadır kentlerden konteyner yerleşmelere geçiş aşamasıdır. Dördüncü aşamada kalıcı çözümler aşamasıdır. Bu dört aşamanın en önemli özelliği hızlı davranılması gerekliliğidir. İlk aşamada can kayıplarını en aza indirmek için görevli ve yetkili kurumların yaptığı hazırlıklar önem taşımaktadır ve bu kurumların ivedilikle harekete geçmesi gerekmektedir. Sonraki aşamalarda toplumun diğer kurumları, sivil toplum örgütleri ve halkın desteği ve fedakarlığı ile ilerleme kaydedilmekte ve bir dayanışma sağlamaktadır (Tekeli, 2023).

Türkiye Afet Müdahale Planına göre afet arama kurtarma çalışmalarından ve koordinasyonundan sorumlu kurum AFAD'dır. 6 Şubat Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında Türk Hükümeti öncelikle AFAD koordinasyonunda ekipler oluşturmuştur. AFAD'ın açıklamalarına göre bölgede arama-kurtarma çalışmalarında görevlendirilen personel sayısı 60.217'dir. Dış ülkelere yardım için gelen 3.251 personel afet bölgesine sevk edilmiştir. Ekipler depremin ilk saatlerinde deprem bölgelerine ulaşarak çalışmalara başlamışlardır. Gerekli sağlık hizmetleri, gıda, su, barınma gibi ihtiyaçları karşılamışlardır. Çadırkentler kurularak hasar gören konutların yenisi ile değiştirilmesine yönelik kalıcı inşaat projeleri başlatılmıştır. Finansal yardımlar ve düşük faizli kredi kampanyaları ile esnafın ve küçük işletmelerin ekonomik sorunları giderilmeye çalışılmıştır (Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, 2023, Afet ve Acil Durum Raporu).

Altyapı çalışmaları da önemli bir politika başlığı olarak öne çıkmaktadır. Su, elektrik, ulaşım gibi temel hizmetlerde hasarların giderilmesi için yapılanma süreci başlamıştır. Yaşanan olayların psikolojik etkilerini azaltmak için psiko-sosyal destek hizmetleri kurulmuş ve uzman ekipler bölgeye yönlendirilmiştir (WHO, 2023, Türkiye Depremleri: Psiko-Sosyal Destek ve Müdahale).

Devletin yanı sıra birçok sivil toplum kuruluşu ve birey, depremzedelere destek amaçlı yardım kampanyaları düzenlemiş ve toplanan bağışlar ile kaynak oluşturulmuştur. Türkiye depremlerin ardından dördüncü seviye alarmı ilan etmiş ve uluslararası yardımlara açık olduğu duyurmuştur. Bu çağrıya 90'dan fazla ülke yanıt vermiştir. Azerbaycan, ilk yanıt veren ülke olup 370 kişilik arama kurtarma ekibi göndermiştir. Almanya, Hollanda, İran gibi bir çok ülkeden arama kurtarma ekibi, yardım malzemesi ve maddi yardım desteği gelmiştir. (Anadolu Ajansı-Wikipedia) Geniş çaplı yardım seferberliği bazı zorlukları beraberinde getirmiştir. Depremin ilk 72 saatinde

yabancı arama-kurtarma ekiplerinin bölgeye ulaşması ve faaliyetlere katılması sürecinde ciddi uyuşmazlıklar ve organizasyon sorunları yaşanmıştır. Ayrıca, yardım kampanyalarının ve bağışların yönetimi konusunda ciddi soru işaretleri ortaya çıkmış ve halkın güven duygusu sarsılmıştır (Toplum Çalışmaları Enstitüsü).

Deprem sonrası bölge halkından edinilen bilgiler ve gözlemlere bakıldığında AFAD belirtilen sürede arama-kurtarma çalışmalarına başlamamış, ekip ve ekipman bulundurmamış bazı bölgelere de hiç gitmemiştir. Çalışmaların iyi yönetilememesi ve geç başlaması can kaybının artmasına neden olmuştur. TMMOB 6 Şubat depremleri 8. ay değerlendirmelerine göre yapılan incelemelerde depremde hayatını yitirenlerin sayısı açıklanan resmi verilerden çok daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. Ölen sayısının bu kadar fazla olmasının sebebinin geç müdahale, afete hazır olamama, afet yönetim planının olmayışı, acil müdahale sağlık merkezlerinin oluşturulamayışı olarak sıralanmaktadır. Diğer önemli etken enkaz kaldırma çalışmalarına erken başlanmış olmasıdır. Deprem 8. gününde dahi enkaz altında yaşayan insanlara ulaşılabilirdi halde enkazları kaldırmaya erken başlanmış olması kurtarılmayı bekleyen insanların ölümüne sebep olmuştur (TMMOB, 2023).

İklim şartlarına uymayan ve yangın standartlarına uygun olmayan çadırlar kış koşullarında dayanıklı olamamış ve çadır kentlerde yaşanan sel, yangın gibi olaylar sonrasında depremzedeler mağdur olmuştur. Enkazların plansız kaldırılması ve çevredeki boş arazilere bırakılması asbest yayılımını arttırmış ve bölgelerde yüzey sularında asbest tespit edilmiştir. Bu durumun ileriki yıllarda insan sağlığı açısından olumsuz sonuçlar ortaya çıkarması muhtemeldir.

Deprem bölgelerinde telekomünikasyonda yaşanan yıkım iletişim kesintilerine yol açmıştır. Birçok GSM şirketinin baz istasyonları çökmüş veya hasar almıştır. Bu durum enkaz altında yardım bekleyen kişilerle iletişimde sorunlara yol açmıştır ve arama kurtarma çalışmalarını aksatmıştır. Kesintisiz iletişimi ve internet erişimini sağlayacak altyapının kurulması için yasayla zorunlu kılınan görevlerin yeterince yerine getirilmediği ve parasal kaynakların bu amaçla kullanılmadığı ortaya konmaktadır (TMMOB, 2023).

Adana ilinde de Adana İl Afet Müdahale Planı bulunmaktadır. AFAD koordinasyonunda bir araya gelen kamu kurumları ve yerel yönetimler, depreme hazırlık amaçlı tatbikatlar ve eğitimler düzenlemektedir. Arama kurtarma ekipler ve itfaiyeler olası senaryoları değerlendirip geliştirmekte, hastaneler ve lojistik birimler acil durum prosedürlerini güncellemektedir. Ekipler daha sistematik ve organize çalışmalar planlayıp uygulamaya başlamışlardır. 1998 Ceyhan depremi sonrasında geliştirilen afet müdahale sistemi, 2023 Kahramanmaraş merkezli depremler sonrasında yetersiz kalmıştır. Bu durum afet müdahale sisteminde geliştirmesi gereken yönler olduğunu gözler önüne sermektedir (Yıldırım, Saygın, İSMUS, 2024, 9/1, 1535).

Kahramanmaraş merkezli depremlerde Adana'da meydana gelen yıkımlar ve hasar alan

binalar mevcut yapı stoğunun güncel deprem yönetmeliğine uygun hale getirilmesinin aciliyetini göstermektedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Adana Büyükşehir Belediyesi tarafından acil yıkım kararı alınan ve tahliyesi yapılan binalarda çalışmalar hızla başlatılmıştır. Belediye bünyesinde kurulan Deprem ve Kentsel Dönüşüm Daire Başkanlığı riskli yapı taramalarını hızlandırmış ve bazı alanlarda yeniden yerleşim planları gündeme gelmiştir (TMMOB,2023)

Deprem sonrasında ortaya çıkan tablo göz önünde bulundurulduğunda işlev kazanmış, uygulanabilir, bütünü kapsayan, adil ve şeffaf bir afet yönetim planı hükümet tarafından atılması gereken ilk adımdır. Devlet imar affi gibi düzenlemelere son vermeli, deprem için gerekli yasal ve gerçekçi politikalar üretmeli ve uygulamaya koymalıdır. Doğru bilgiye ulaşılması adına iletişim politikalarında düzenlemeler yapılmalıdır. Toplumun afetler konusunda bilgilendirilmesi afet yönetimi açısından önem taşımaktadır. Tüm kamu ve özel kuruluşlarda eğitimler verilerek bilinçlenmeleri sağlanmalıdır. Uzman bilgilendirmelerine göre deprem bölgelerinde zamanın şartlarına uygun önlemler alınmalı ve yerleşim planları alt yapı durumları göz önünde bulundurularak yapılmalıdır (Artantaş, Gürsoy, 2024,192-214).

Sonuç

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş'ta meydana gelen depremler Türkiye'nin en yıkıcı afetlerinden biri olmuştur. Depremler sadece fiziksel yıkıma neden olmakla kalmamış insanlarda sosyal, psikolojik ve ekonomik olarak olumsuz etkiler yaratmıştır. Bu çalışmada, depremlerin insanlarda bıraktığı etkiler incelenmiş ve toplumda yaşanan değişiklikler analiz edilmiş, depremler sonrası devlet politikaları ve afet yönetim stratejileri incelenmiştir. Araştırmada, insanların eğitim ve iş süreçleri ile birlikte aile ilişkilerinde, sosyal ilişkilerinde ve ekonomik durumlarında meydana gelen değişimleri değerlendirmektedir. Ayrıca, sosyal eşitsizlik algısını da afetler kapsamında ele almıştır. Bu bağlamda araştırmanın temel amacı, yaşanan afetin insanlar üzerindeki çok yönlü etkilerini ortaya koymak ve öneriler geliştirmektir.

Katılımcıların çoğunluğu, depremin günlük hayatlarını kalıcı olarak değiştirdiğini belirtmiştir. Bu değişiklikler, barınma sorunları, sürekli tedirginlik ve panik hali, günlük rutinlerin bozulması ve güvende hissetmeme olarak sıralanmıştır. Deprem sonrasında insanların çoğu yaşadığı yeri terk etmek durumunda kalmış ve yaşadıkları belirsizlik durumu karar alma süreçlerinde olumsuz etki yaratmıştır. Deprem sadece mekânsal değil toplumsal bağları da koparma etkisi yaratmıştır.

Aile içi ilişkilerde ise çift yönlü bir tablo izlenmektedir. Yaşanan afet dayanışmayı arttırsa dahi, uzun süreli aynı ortamda yaşamının gerginlikleri arttırdığı ve aile içi iletişimi zorlaştırdığı belirtilmiştir. Bu veriler, psikososyal destek hizmetlerinin sadece bireysel değil aile birimine yönelik planlanması gerektiğini göstermektedir.

Depremin ekonomik etkilerine bakıldığında yaşam standartlarında düşüşe yol açtığı

görülmüştür. Katılımcılar doğrudan etkilenmediklerini fakat dolaylı olarak ekonomide olumsuz etkiler gördüklerini belirtmiştir. Devlet ve yerel yönetimlerin yardımlarının erişilebilirlik ve eşitlik açısından yetersiz kaldığı görülmüştür. Bu durum, afet yönetim stratejilerinin ekonomik sürdürülebilirlik boyutunun ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Katılımcıların deprem sonrası yaşadığı travma, kaygı, yalnızlık, uyku problemleri gibi belirtileri afetin psikolojik boyutunu gözler önüne sermektedir. Bu kapsamda, afet sonrası psikolojik destek hizmetlerinin sürekliliği ve erişilebilirliği önem taşımaktadır.

Geleceğe dair umut ve güven duygusunun azalması, bireylerin zihinsel dünyalarının afet sonrasında nasıl etkilendiğini göstermektedir. Katılımcılar yaşadıkları kaygı ve belirsizlik nedeniyle gelecekle ilgili plan yapmayı bıraktıklarını belirtmiştir. Bu durum, toplumsal iyileşme sürecinde umut ve güven inşasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Yıkıcı afetlerin toplumda olan sosyal eşitsizlikleri derinleştirdiği yönündeki algı, çalışmanın en dikkat çekici sonuçlarından. Ekonomik açıdan kırılgan gruplar afetin etkilerine karşı daha savunmasız kalmıştır. Bu durum, afet yönetim politikalarının daha eşitlikçi ve kapsayıcı şekilde tasarlanması gerekliliğini gözler önüne sermiştir.

Bu çalışma sonuçları Türkiye'deki afet yönetimi ve iyileşme süreçlerine ilişkin önemli ipuçları sunmaktadır. Afet sonrası iyileştirme süreçleri birçok boyutu içeren, çok disiplinli bir yaklaşımı gerekli kılmaktadır. Kapsayıcı, sürdürülebilir ve sürekli politikaların planlanıp hayata geçirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Kaynakça

- Adana Tarihinin En Büyük Depremi: 1268. *Jurnalist*. (2017), GZT.com.
- Adana'da 6 Şubat 2023 Depremlerinin Etkileri. *Resilience Dergisi*, (2023). 1(1), 85-110.
- Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD). (2023). *Türkiye Deprem Tehlike Haritası*. <https://www.afad.gov.tr>
- Akyürek, Z. 'Şehirde Deprem Riski Arttı mı?', *Milliyet* (25.07.2023) <https://www.milliyet.com.tr>
- Artantaş, E., Gürsoy, H. (2024). 'Deprem Yıkıcı ve Ekonomik etkilerini Azaltmaya Yönelik Stratejiler ve Türkiye'nin Deprem Deneyimlerinden Çıkarılacak Dersler, Kahramanmaraş ve Gölcük Depremi Örneği', *Ömer Halis Demir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2), 192-214.
- Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi (KOERI). (2024). *Mahyalar-Kozan Depremi*

Raporu. <https://www.koeri.boun.edu.tr>.

Bölge Gazetesi. (2023). 'Adana'da Tarihi Depremler.' bolgegazetesi.com.tr

Büyüköztürk, E., Oral, M. (2024). 'Kalıcı Deprem Konutlarında Kullanıcı Memnuniyeti Analizi: Osmaniye Örneği.' Artium, 12(1), 71-84.

Duman, Y., Koyuncu, E. (2023). 'Afetler ve Sosyal Eşitsizlik: 6 Şubat Depremleri Bağlamında Bir Değerlendirme', Toplum ve Sosyal Hizmet, 34(2), 215-231.

Erdem, S. (2023). 'Toplumsal Dayanışma Pratikleri Üzerine Gözlemler: 6 Şubat Depremleri.' Toplum ve Sosyal Hizmet, 34(2), 15-29.

Erdoğan, E. (2023). 'Afet Sonrası Eğitim ve Gençlik Üzerinde Etkiler', Afet ve Toplum Araştırma Dergisi, 1(1), 43-60.

Ergin, B., Demiray, G., Ekuklu, G. (2024). '2023 Kahramanmaraş Depremini Yaşayanlarda Depremden Etkilenme Düzeyleri: Hatay Örneği.' Namık Kemal Tıp Dergisi, 12(4), 318-325

Fırat, M. (2022). 'Deprem ve Toplumsal Etkileri', Tezkire Dergisi, 80(4), 47-72.

Filiz, M., Karagöz, Y., Karaşin, Y. (2023). 'Depreme Maruz Kalan Bireylerin Psikolojik Durumlarını Belirlemeye Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması.', Research Gate.

<https://www.5ocakgazetesi.com>

Milliyet Gazetesi. (2023). 'Adana'nın Deprem Tarihi'. milliyet.com.tr.

Özmen, B. (2023). Adana İlinin Deprem Tehlikesinin Güncellenen Deprem Bölgeleri Haritalarına Göre Değişimi. Resilience, Afet ve Risk Dergisi, 7(2), 132-147. <https://doi.org/10.32569/resilience.1341603>

Şahin, İ., Kılınç, T. (2026). 'Türkiye'de 1980-2014 Yılları Arasında Görülen Depremlerin Ekonomik Etkileri. İktisadi Yenilik Dergisi, 4(1), 33-42.

Tekeli, İ. (2023). 'Antakya'nın Deprem Sonrası Kent Planlaması İçin Bir Strateji Önerisi. Eskiz: Şehir ve Bölge Planlama Dergisi, 05(01), 96-105. TMMOB, (2023). '6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Raporu.' <https://www.tmmob.org.tr>

TMMOB. (2023). 'Deprem Sonrası Müdahale ve Koordinasyon Değerlendirme Raporu. Ankara.

Türkmen, S. (2023). 'Adana'da Yıkılan Binalar, 06 Şubat Depremi. <https://jeoloji.cu.edu.tr>

Ünlügenç, C. (2022). 'Çukurova Bölgesi ve Yakın Civarının Depremselliği'

<https://jeoloji.cu.edu.tr>

Ünlügenç, C., Akıncı, C. (2024). ‘Adana İlinin Depremselliği ve Deprem Üretebilecek Fayları.’ Geosound Dergisi, 59(1), 69-93.

WHO Türkiye. (2023). ‘Deprem Sonrası Psikososyal Destek İhtiyaç Raporu.’ Ankara: Dünya Sağlık Örgütü.

Wikipedia (TR). (2023). ‘1998 Adana-Ceyhan Depremi.’ <https://tr.wikipedia.org> 5 Ocak Gazetesi, ‘6 Şubat Depreminde Adana’da Kaç Bina Yıkıldı?’, 27.12.2023.

Yıldırım, G., Saygın, E. (2024). ‘Türkiye’de Afet Yönetimi Paradigması: Afad’ın Ürettiği Politika Belgelerinin İçerik Analizi.’ Sosyal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (İSMUS), 9/1, 65-89.

Yılmaz, F. (2023). ‘Gençlik ve Afet Sonrası Siyasal Güven: Bir Alan Araştırması.’ Politik Psikoloji Dergisi, 5(1), 20-38.